

POSTAVENÍ ZNAKOVÉHO JAZYKA NA MASARYKOVĚ UNIVERZITĚ

Podle § 10 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) vydávám tuto směrnici:

Článek 1

Předmět úpravy

1. Předmětem směrnice je zajištění komunikace osob, jejichž přirozeným vyjadřovacím nástrojem je znakový jazyk, s osobami slyšícími, které ke komunikaci využívají český, případně jiný orální jazyk, na půdě Masarykovy univerzity (dále jen MU).
2. Tato směrnice vychází zejména z §2 zák. č. 155/1998 Sb., o znakové řeči, a vnitrouniverzitních norem upravujících komunikace pracovníků MU s osobami se smyslovým postižením s tím, že doplňuje a rozpracovává některá jejich ustanovení.
3. Dochází-li na půdě MU ke komunikaci osob neslyšících ve smyslu §2 zák. č. 155/1998 Sb., o znakové řeči, (dále jen *sluchově postižených*) s osobami slyšícími, vzniká oběma komunikujícím stranám nárok na tlumočení. Zajišťování těchto tlumočnických služeb je na všech pracovištích a na všech akcích Masarykovy univerzity pověřeno Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky MU (dále jen *Středisko Teiresiás*).
4. Pokud MU organizuje pravidelné akce, o nichž je předem známo, že se jich účastní slyšící i sluchově postižení (přednášky apod.), zajišťuje Středisko Teiresiás tlumočnicka znakového jazyka (dále jen *tlumočnick*) bez předběžné žádosti, pokud naopak komunikující strany předem neuvědomí, že tlumočnicka nežadají.
5. Tlumočnick zajišťuje vždy tlumočení pro obě komunikující strany, pro slyšícího i pro sluchově postiženého, a tlumočí zásadně oběma směry.
6. U akcí, které se na MU konají nepravidelně nebo příležitostně, je třeba o tlumočení požádat, což může ve svém zájmu učinit jak slyšící, tak sluchově postižený.
7. Nežádá-li žádná ze stran tlumočení, není nutno akci tlumočit, s výjimkou zkoušek ve smyslu čl. 19, 20 a 22 Studijního a zkušebního řádu MU, při nichž tlumočení není nutné pouze tehdy, jsou-li zkoušející (resp. členové zkušební komise) i zkoušení sami buď mluvčími znakového jazyka nebo tlumočnicky.
8. Tlumočnick přichází na místo určení vždy včas, nejlépe s časovým předstihem a je povinen si předem zjistit, kde se koná akce, při níž má tlumočit, a jaký je její obsah a cíl.
9. MU zajišťuje tlumočení spisovné češtiny (výjimečně a po předchozí domluvě jiného orálního jazyka) třemi komunikačními systémy sluchově postižených:
 - a. z češtiny do českého znakového jazyka¹ a zpět
 - b. z češtiny do znakové češtiny² a zpět

¹ Znakový jazyk – Přirozený komunikační systém neslyšících, tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. (upr. podle zákona č. 155/1998 Sb.)

c. artikulační tlumočení³

10. Tlumočnick respektuje ten komunikační systém, který upřednostňuje sluchově postižený.
11. Zajišťuje-li tlumočnick tlumočení dvěma a více sluchově postiženým současně, na typu tlumočení se vzájemně předem dohodnou.
12. Pokud jsou požadavky na konkrétní typ tlumočení různé, zajistí Středisko Teiresiás dalšího (příp. jiného) tlumočnicka. Pro dobu nezbytně nutnou k zajištění dalšího tlumočnicka zvolí komunikační systém přítomný tlumočnick.
13. Tlumočení začíná tehdy, když se sejdou strany, pro něž je tlumočení sjednáno.
14. Tlumočnick setrvá po celou dobu tlumočení, na kterou byl sjednán, v případě prodloužení pokud možno až do té doby, než jej vystřídá další tlumočnick.
15. Tlumočnick přizpůsobí svůj oděv přiměřeně tlumočnické situaci a prostředí.
16. Tlumočnick převádí přesně a věrně smysl sdělení, mění formu jeho vyjádření, nemění jeho význam ani obsah.
17. Tlumočnick žádnému z účastníků jednání, slyšicimu ani sluchově postiženému, v průběhu tlumočení neradí, neupravuje sdělení, nic nepřidává ani neubírá.
18. Tlumočnick je přítomen pouze jako zprostředkovatel komunikace, není sám zapojen do jakékoliv diskuze, která se právě odehrává. Po tlumočnickovi nemůže být vyžadována žádná další aktivita, která nesouvisí s tlumočením výroku jedné ze zúčastněných stran.
19. Tlumočnick může – s jasným upozorněním – přechodně vystoupit ze své role, když je v zájmu oboustranného porozumění nutné nebo vhodné objasnit průběh komunikace, příp. objasnit pravidla vlastního tlumočení, apod.
20. Tlumočnick nezasahuje v případě nepozornosti slyšicích nebo sluchově postižených v průběhu tlumočení.
21. Pokud však slyšicí nebo sluchově postižení mezi sebou komunikují v zorném poli druhé ze zúčastněných stran, tlumočí tlumočnick smysl jejich komunikace.
22. Tlumočnick může v případě opakovaného nevhodného chování jedné ze zúčastněných stran tlumočení odmítnout.
23. Pokud sluchově postižený neporozumí výkladu slyšicího nebo naopak, dá tuto skutečnost najevo partnerovi své komunikace (učiteli, studentovi apod.) prostřednictvím tlumočnicka.
24. Pokud se sluchově postižený nebo slyšicí domnívá, že výkladu nerozumí pro chybný nebo nezvyklý výkon tlumočnicka, sdělí to přímo tlumočnickovi, při opakovaném neporozumění se obrátí na středisko Teiresiás.

² Znakovaná čeština – Využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována. Spolu s jednotlivými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány odpovídající znaky českého znakového jazyka. (zákon č. 155/1998 Sb.)

³ Artikulační tlumočení – Užívá v případech, kdy sluchově postižený rozumí česky, ale projev přednášejícího je nesrozumitelný z důvodu příliš rychlého výkladu, nevýrazné artikulace mluvcího, časté práce na tabuli, jde-li o příliš odborný výklad nebo komunikaci s ostatními účastníky, apod.

25. Tlumočník může v jeden okamžik tlumočit přesně a jasně pouze jeden zdroj informací, např. mluvícího učitele, promítané video nebo další hovořící osobu (není možné tlumočit současně více než jeden zdroj informací najednou).
26. Kterýkoliv z účastníků komunikace, slyšící, sluchově postižený i tlumočník je povinen předem upozornit pracovníky střediska Teiresiás na svou případnou nepřítomnost na akci, k níž bylo sjednáno tlumočení.
27. Náhradu za tlumočníka zajišťuje Středisko Teiresiás, nikoliv tlumočník nebo zúčastněné strany.
28. Tlumočení odborného výkladu vyžaduje řádnou přípravu tlumočníka. Ta spočívá v nastudování písemných materiálů, skript, apod., které je předem povinen poskytnout ten, kdo si tlumočení vyžádal.
29. Tlumočník dodržuje zásadu diskrétnosti a mlčenlivosti a nezneužije informací, které získá v průběhu tlumočené situace.
30. Tlumočník ctí zájmy Masarykovy univerzity a svou profesi. Je solidární jak s ostatními tlumočníky pro sluchově postižené a s tlumočníky vůbec, tak se členy akademické obce a snaží se o vzájemnou spolupráci při prosazování zájmů školy i zájmů tlumočnických.
31. Tlumočník zná uvedená pravidla pro tlumočení na Masarykově univerzitě a respektuje je.

V Brně dne

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.,
rektor